

BARTER UYGULAMASI ve TÜRK VERGİ MEVZUATI ÇERÇEVESİNDE BARTER

BARTER PRACTICE AND BARTER UNDER TURKISH TAX LEGISLATION

İbrahim BALCI*

ÖZ

Milattan önce 7. yüzyılda Lidyalılar, ticari ilişkilerde kullanılan ve taşınması kolay değiş tokuş aracı olan parayı bulmuşlardır. Geçen yüzyıllar ve ekonomik darboğazlar ticaretle uğraşan insanları farklı yollar aramaya yönlendirmiş ve M.Ö. 7. yüzyıla kadar süregelen takas ekonomisinin yerini barter ekonomisi almıştır. Bu çalışmada, barter kavramı açıklanmış ve uygulamanın vergisel boyutu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Barter, Türk Vergi Sistemi.

ABSTRACT

In the 7th century, Lydians invented money, an exchange tool that is easy to handle and used in trade relations. Over the past centuries and economic downturns have led the people dealing with trade to seek different ways and the barter economy has taken the place of the exchange economy which was continual until 7th century. In this study, the concept of barter practice is explained and the taxation of practice is discussed.

Keywords: Barter, Turkish tax system

1- GİRİŞ

“Barter” kelimesi İngilizce kökenli bir kelime olup, mal veya hizmetin değiş tokuşu (takası) anlamında kullanılmaktadır. Günümüzde barter, yeni bir ticari faaliyet alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Barter firmaları tarafından oluşturulan havuz sistemine üye olanlar para olmaksızın ellerinde olan mal veya hizmetlerini kolayca pazarlayarak karşılığında ihtiyaç duydukları mal veya hizmeti temin etmektedirler. Barter sistemi uygulamada, bir taraftan mal ve hizmetlerin satışında bir pa-

* Vergi Müfettişi

zarlama ve satış tekniği olarak, bir taraftan da bir finans tekniği olarak finansman temini amacıyla kullanılmaktadır.¹

2- BARTER SİSTEMİNİN AVANTAJLARI

Paranın mal piyasalarından çekilip sermaye piyasalarına yönelmesi ile ortaya çıkan ve aynı fonksiyonu yerine getiren barter sistemi öncelikle sermaye piyasası enstrümanlarının yeterince gelişmediği pazarlar için en uygun değişim aracıdır. Konjonktürel değişimlerin arz ve talepte meydana getirdiği olumsuzlukların yükselttiği maliyetlerin barter sistemi ile ortadan kalkması, sistemi kullanan firmaların ve ülkelerin öz kaynaklarını harekete geçirerek atıl kapasitelerini kazanca çevirmelerini sağlamıştır.

Bunun içindir ki son yıllarda, gelişmekte olan ülkelerin barter sistemine olan ilgisi artmıştır. Bu ülkelerin çoğunda görülen kambiyo kısıtlamaları, konvertibl olmayan milli paralar ve üretimde-ticarette eksik rekabet şartları, barter ve diğer karşılıklı ticaret tekniklerinin öne çıkması için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Aynı eğilimi teşvik eden dış borç problemleri, döviz kazandırıcı ihracatın yetersizliği, batı pazarlarına girme ve yeni teknolojilere sahip olma isteği, karşılıklı ticaret biçimlerinin yükselişini hızlandırmıştır.²

Barter işlemleri her sektör ve işletme için önemli avantajlar sağlamasına rağmen, bazı işletmeler için daha avantajlıdır. Bunlara örnek olarak lokantalar, oteller, stadyumlar ve hava yolları gösterilebilir. Bu işletmeler, boş oda ve koltuklarını barter işlemine konu ederek atıl kapasitelerini etkin kullanabilme imkanı elde etmektedirler. Avantajları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Atıl kapasiteyi harekete geçirmesi,
- Stokların eritilmesini sağlaması,
- Satışları artırması,
- Finansman maliyetlerini azaltması,
- Likitidasyon sağlaması,
- Dış ticaret imkanı oluşturması,
- Pazar yapısı hakkında bilgi edinme imkanı sağlaması.

3- BARTER UYGULAMALARI ve ÇEŞİTLERİ

Barter piyasasının oluşabilmesi için öncelikle barter pazarının oluşması gerekmektedir. Daha sonra oluşan barter pazarına üye olanlar tarafından arz edilen ürünler, barter pazarına üye olan diğer şahıs veya şirketler tarafından alınabilmektedir. Bu da söz konusu pazara üye olan firmalara stoklarını eritme ve finansal darboğaz nedeniyle ihtiyaç duyduğu ürünleri alabilmelerine imkan sağlamaktadır. Barter sisteminde fiyat ve teslimat şartları alıcı ve satıcı tarafından karşılıklı anlaşma ile belirlenir. Barter şirketi işlemlerin serbest piyasa koşullarında piyasa koşullarına uygun değerinde gerçekleşmesine aracılık eder ve özen gösterir.

¹ C. Murat Arslan, Fercan Aykutlu, Barter Uygulaması TÜRMOB Yayınları, No: 97, Ankara, 1999,

² Ercan Alptürk, Dünyada Barter Uygulamalarının Boyutu <https://www.xing.com/communities/posts/duenyada-barter-uygulamalarinin-boyutu-1003591072>, Erişim Tarihi 26 Nisan 2017

3.1- Perakende Barter Uygulaması

Perakende barter uygulaması, broker (alım ve satım işlemlerine belli bir komisyon karşılığı aracılık eden) yardımıyla barter sistemine üye olanların kendi aralarında mal veya hizmet değişimi yapmalarının sağlandığı uygulama türüdür.

3.2- Toptan Barter Uygulaması

Toptan barter uygulaması, birbirlerinin ürünleriyle ilgilenen üretici, toptancı veya ana dağıtım firması konumundaki firmalar tarafından kullanılan yöntem olarak ortaya çıkmaktadır.

3.3- Uluslararası Barter Uygulaması

Bu barter uygulaması ülkelerin karşılıklı ticaret anlaşmaları şeklinde gerçekleşmektedir. Karşılıklı ticaret, belli bir para cinsinden fiyatı belirlenen mal, hizmet veya teknolojinin ülkeler arasında para karşılığı değil, yine bir mal, hizmet veya teknoloji transferi ya da alacakların devri karşılığında alım satımıyla ifade edilir.

4- BARTER UYGULAMASININ VERGİSEL BOYUTU

4.1- Gelir Vergisi Kanunu Açısından Barter Uygulaması

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 37. maddesinde ticari kazancın tanımı yapılmıştır. Buna göre; her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır. Barter sistemini kurup, üyelerinin birbirleri ile mal veya hizmet alışverişi gerçekleştirmesini sağlayan barter firmasının gerçekleştirmiş olduğu faaliyet GVK'nın 37. maddesi uyarınca ticari faaliyetin kapsamına girmektedir. Dolayısıyla barter şirketlerinin elde etmiş oldukları sisteme giriş aidatı, yıllık aidat ve işlem komisyonları GVK'nın 37. ve takip eden maddeleri uyarınca, barter şirketlerinin ticari kazançlarını oluşturmaktadır.

Barter sistemine üye olan şahıs ve firmalar açısından yapılan tüm faaliyetler ticari kazanç hükmünde olduğundan genel hükümlere göre vergilendirilecektir. Sistemdeki taraflardan satıcının, mal satışı dolayısıyla elde ettiği gelirden; barter şirketinin ise aldığı komisyon ve üyelik aidatlarından elde ettiği gelirlerden dolayı mükellefiyetleri bulunmaktadır.

Gelir vergisi mükelleflerinin safi kazançlarının tespit edilmesi için yapabilecekleri indirimler GVK'nın 40. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddenin birinci bendine göre ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler indirim konusu yapılabilecektir. Bu çerçevede barter sistemine üye olan firmaların sistemden yararlanmak için ödedikleri giriş aidatları ve yıllık aidatlar ile ödedikleri işlem komisyonları GVK'nın 40. maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde gider olarak kaydedilebilecektir.

Barter sisteminde tahsil edilemeyen alacaklar için barter şirketinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 323. maddesi uyarınca şüpheli ticari alacak karşılığı ayırması mümkün değildir. Çünkü, söz konusu alacaklar barter şirketinin değil, sistemden alacaklı olan üyelere ait alacaklardır. Dolayısıyla bu alacaklar barter şirketinin ticari kazancının tespitinde daha önce gelir yazılmamıştır. Barter şirketi, alacaklı olan bu üyeler adına alacakların tahsilini sağlamaktadır. Ancak bu alacaklar herhangi bir üyeye ait bir alacak da değildir. Sistemden alacaklı olan tüm üyelere ait alacaklardır. Sistemden alacaklı olan üyelerin alacakları da barter şirketinin garantisi altındadır. Ayrıca sistem üyelerinden

birinin borcunu ödememesi halinde diğer üyeler arasında mal veya hizmet alım satımı yoluyla her üye alacağını tahsil etmektedir.³

Barter sistemi, barter şirketinin sorumluluğu ve denetimindedir. Üyelik sözleşmesi gereğince sistemden olan alacaklar barter firmasının garantisindedir. Bu nedenle sisteme borçlu olan bir üyenin borcunu ödememesi, sisteme üye olan diğer şahıs veya firmaların sistemde var olan alacaklarını etkilememektedir. Borcunu ödemeyen üyenin borcu, barter şirketi tarafından sistemden alacaklıların tüm alacaklarını mal ve hizmet satın almak suretiyle tahsil etmeleri nedeniyle, dolaylı olarak ödenmektedir.⁴

Barter sistemine borçlu bir üyenin borcunu ödememesi halinde barter şirketi, üyelik sözleşmesi gereğince sistemden alacaklı üyelerin alacaklarını mal ve hizmet satın almak suretiyle tahsil etmelerine imkan tanınması dolayısıyla bu borcu ödemiş olmaktadır. Burada sözleşmeye dayanan bir tazminat söz konusudur. Ödenen bu tazminat işle ilgilidir. Bu nedenle barter sisteminde herhangi bir üyeden tahsil edilemeyen alacaklar barter şirketi tarafından üstlenilmektedir. Barter şirketleri üstlendikleri bu alacakları, GVK'nın 40/3. maddesi uyarınca gider yazabilirler. Ancak bunun için sisteme borçlu üye hakkında gerekli takibatların yapılması, dava ve icra yoluna gidilmesi ve buna rağmen alacağını tahsil edilememiş olması gerekmektedir.⁵

4.2- Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Barter Uygulaması

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarının kazançlarının kurumlar vergisine tabi oldukları ayrıntılı biçimde açıklanmıştır. Uygulamada barter şirketlerinin genel itibariyle sermaye şirketi niteliğinde kurulduğu, dolayısıyla şirketin kurumlar vergisi mükellefiyetinin tesis edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

KVK'nın 1. maddesinin ikinci bendinde kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşmaktadır. Yine KVK'nın 6. maddesine göre de safi kazancın tespitinde Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanacaktır.

4.3- Vergi Usul Kanunu Açısından Barter Uygulaması

Barter sistemi ve sistemin kurulmasını sağlayan sermaye şirketleri ile ilgili Vergi Usul Kanunu'nda özel düzenlemeler bulunmamaktadır. Barter sisteminin unsurları olan barter şirketinin ve üye firmaların Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen kayıt düzenine uymaları gerekmektedir. 213 sayılı Vergi Usul Kanununda kayıt düzeni ile ilgili hükümler aşağıda sıralanmıştır.

- Defterlerin mürekkeple yazılması veya bilgisayarlarla tutulması gerekmektedir. (VUK md. 216)
- Yevmiye defterine yapılan yanlış kayıtların, muhasebe kurallarına göre, diğer defterlere yapılan rakam ve yazı yanlışlıklarının yanlış rakam ve yazı okunacak şekilde çizilmek üst veya yan tarafına veyahut ilgili bulunduğu hesaba doğrusunun yazılması suretiyle yapılması gerekmektedir. (VUK md.217)

³ Barter Şirketlerinde Tahsil Edilemeyen Alacakların Gider Yazılması, Vergi Dünyası, Ağustos 2000

⁴ Sürmen – Kaya, s. 131.

⁵ Barter Sistemi, Sistemin İşleyişi ile Bu Sistemde Kullanılan Barter Çeklerinin 6183 Sayılı Kanun Karşısındaki Durumu, Vergi Sorunları, Haziran 2005

- Defterde kayıtlar arasında usulen yazılmaya mahsus olan satırlar çizilerek iptal edilmeksizin boş bırakılamaz ve atlanamaz. Ciltli defterlerde, sayfalar ciltten koparılamaz. Tasdikli oynar yapraklarda bu yaprakların sırası bozulamaz ve bunlar yırtılamaz. (VUK md. 218)
- Kayıtların el ile defter tutulması halinde en fazla on gün içinde, kayıtlarını devamlı bir şekilde muhasebe fişleri, primanota ve bordro gibi yetkili amirlerin imza ve parafını taşıyan belgelere dayanarak yürüten işletmelerde, bu belgelerin defterlere 45 gün içinde kaydedilmesi gerekir. Günlük kasa, günlük perakende satış ve hasılat defterine kayıtların günü gününe işlenmesi gerekir. (VUK md. 219)
- Defterlerin son kayıt tarihinden itibaren 10 yıl geçinceye kadar saklanması gerekir. (TTK md. 68)
- Barter sisteminde faaliyet gösteren firmalar sermaye şirketi niteliğinde olduğundan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defterinin tutulması gerekmektedir. (VUK md. 182)

Bunun dışında, barter sisteminde yer alan mal ve hizmetlerin değeri VUK'un değerlendirme hükümleri çerçevesinde belirlenir. Bu bedel VUK'un 267. maddesinde belirtilen emsal bedelinden düşük olamayacaktır. Barter şirketlerinin de üyelerinden aldıkları komisyon, aidat vb. tüm ödemeler için VUK'ta belirtilen belgeleri düzenlemeleri gerekmektedir.⁶

4.4- Katma Değer Vergisi Açısından Barter Uygulaması

Katma değer vergisinin konusu 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 1. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ticari, sınai, zirai ve serbest meslek faaliyetleri çerçevesinde Türkiye'de yapılan teslim ve hizmetler katma değer vergisinin konusunu oluşturmaktadır.

Dolayısıyla barter sistemine üye olan şahıs ve firmalar, gerçekleştirdikleri mal teslimi ve hizmet ifaları dolayısıyla ticari kazanç elde etmektedirler ve bu mal teslimleri ve hizmet ifaları katma değer vergisine tabi olmaktadır. Ayrıca KDVK'nın teslimi açıklayan 2. maddesine göre, trampa iki ayrı teslim hükmündedir. Ayrıca KDVK'nın hizmeti açıklayan 4. maddesinde, bir hizmetin karşılığının bir mal teslimi veya diğer bir hizmet olması halinde bunların her birinin ayrı bir işlem olduğu ve hizmet veya teslim hükümlerine göre ayrı ayrı vergilendirileceği belirtilmiştir.

Barter sisteminde üyeler, barter şirketinin üyeler ile alıcı firmayı karşı karşıya getirmesi dolayısıyla barter şirketine hizmet bedeli ödemektedirler. Söz konusu hizmet KDVK'nın 4. maddesinde tanımlandığından, bu hizmetin ayrıca vergilendirilmesi gerekmektedir.

Mal veya hizmet alışverişinde bulunmak için karşı karşıya getirilen şahıs veya firmaların anlaşmaları neticesinde, barter firması komisyona hak kazanmaktadır. Bu çerçevede üye firmaların KDVK'nın 2. maddesinde yer alan "*Trampa iki ayrı teslim hükmündedir.*" düzenlemesinden dolayı birbirlerine yaptıkları mal ve hizmet teslimleri katma değer vergisi kapsamına girmektedir. Ayrıca üye firmalar ödedikleri katma değer vergisi tutarlarını genel esaslar çerçevesinde indirim konusu yapabileceklerdir.

4.5- Damga Vergisi Açısından Barter Uygulaması

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1'inci maddesi uyarınca, damga vergisinin konusunu oluşturan unsurlar belirtilmiştir.

- Tanzim olan kağıtların Damga Vergisi Kanunu'na ekli 1 sayılı listede yer alması,

⁶ Barter Sistemi ve Sistemin Vergilendirilmesi, Vergi Dünyası, Sayı: 333, Mayıs 2009, İleri Tarihli Çeke İlişkin Sorunlar, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2004, Cilt: 53, Sayı: 1

- Damga Vergisi Kanunu'nda öngörülen nitelikleri taşıyacak şekilde düzenlenmiş olması,
- Kağıtların Türkiye'de düzenlenmiş veya Türkiye'de hükümlerinden faydalanılması durumunda Damga vergisine tabi olacaktır.

Makalemizin önceki bölümlerinde belirttiği üzere, barter firmaları barter işlemlerini gerçekleştirebilmeleri için barter çeki, barter genel üyelik sözleşmesi, ek sözleşme, arz-talep listesi ve arz-talep bildirim formu düzenlenmektedir.

Barter genel üyelik sözleşmesi, sistem dahilinde alım satım yapma esaslarını tanımlamak suretiyle üyenin barter hizmetlerinden faydalanmasını sağlayan bir sözleşmedir. Barter sözleşmeleri,

- Barter sisteminde mal satan üyenin alacağına barter pazarında satışa sunulan ürünlerle tahsil edilmemesi durumunda, alacağın tahsil garantisini,
- Üyeler alacaklarını nakit veya barter sistemi ile tahsilatı hakkında barter organizatörü firmaya vekalet verirken, aynı zamanda alacaklarını barter organizatörü firmaya temlik edilmesini,
- Üyenin barter organizatörü firmaya ödeyeceği yıllık aidatı ve komisyon vb. hususları,
- Yurt dışı barter işlemlerine ilişkin hususları, sözleşmenin süresi ve sona ermesine ilişkin hükümleri,
- Müşterinin barter sözleşmesinden doğan ve doğacak borçlarını ödememesi halinde bunların ödenmemesinden asıl sorumlu ile birlikte sorumlu olacak müşterek borçlu ve müteselsil kefilin isim ve imzalarını ihtiva edecek şekilde düzenlenmektedir.

Diğer yandan sistem içinde barter sözleşmesinde belirlenmiş bulunan satın alma kredi limitinin artırılmasına ilişkin olarak yine müşterek borçlu ve müteselsil kefalet şerhini taşıyan ek sözleşmeler ile yine barter sözleşmesine düşülen müteselsil kefalet şerhine ilaveten ya da barter sözleşmesinden bütünüyle bağımsız olarak ayrı bir kağıt ile kefalet sözleşmesi düzenlendiği görülmektedir.⁷

Damga Vergisi Kanunu'na bağlı 1 sayılı listenin I-Akitler ile ilgili kağıtlar bölümünün 1/a fıkrasında mukavelenameler, taahhütnamalar ve temliknamelerin damga vergisine tabi olduğu hüküm altına alındığından barter üyelik sözleşmeleri ile diğer ek sözleşmeler ve bağımsız olarak düzenlenen kefalet sözleşmeleri diğer şartların varlığı halinde damga vergisine tabi tutulacaktır.

Damga Vergisi Kanunu'nun 6'ncı maddesinde, bir kağıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların her birinden ayrı ayrı vergi alınacağı, bir kağıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde damga vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Barter genel üyelik sözleşmelerinin hükümleri göz önünde bulundurulduğunda Damga Vergisi Kanunu'nun 6'ncı maddesinde belirtilen tarzda, bir kağıtta birden fazla akit ve işlemin tek kağıtta birleştiği sözleşmeler olmasına rağmen sözleşmede toplanan akit ve işlemler (temlikname, kefaletname ve sözleşmenin sair hükümleri) birbirine bağlı ve bir asıldan doğma işlemlerdir. Kaldı ki ancak üyenin barter işlemi ile mal satması veya mal satın alması halinde sözleşmenin sair hükümleri (barter komisyonu, üyenin alacağını sistemden mal olarak almaması halinde, alacağın barter sistemine temlik edilmesi) ve müteselsil kefalet şerhi işlerlik kazanmaktadır. Bu bakımdan birbirine bağlı bir asıldan doğma birden fazla akdin aynı kağıtta toplandığı barter sözleşmeleri, DVK'nın 6/2 madde hük-

⁷ Barter Sisteminin Genel Esasları, Hukuki Durumu Ve Muhasebe Kayıtları, <http://www.bilgidenetim.com/barter-sisteminin-genel-esaslari-hukuki-durumu-ve-muhasebe-kayitlari.html> Erişim Tarihi 25 Nisan 2017

mü gereğince en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden (azami barter hacmi üzerinden) damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.⁸

Barter Şirketlerince tanzim edilen arz-talep listesi ve bildirimleri, barter çeki ve diğer kağıtlar Damga Vergisi Kanunu'na ekli 1 sayılı listede yer almadığından damga vergisinin konusunu oluşturmamaktadır.

5- SONUÇ

Barter sistemi pazar arayışında bulunan gelişmekte olan ülkeler tarafından tercih edilebileceği gibi, finansman bulmakta zorluk çeken şahıs ve firmalar tarafından da değerlendirilmesi gereken kolay finansman tekniğidir. Çünkü, firma Barter piyasasında mal/hizmet alırken herhangi bir kredi ve faize başvurmadan, elinde var olan (stoğunda atıl bekleyen) mal/hizmet arzı ile ihtiyaç duyduğu mal/hizmeti satın alabilmektedir.

Bugünün ve yarın iktisadi sisteminde daha çok duyacağımız bir finansman tekniği olarak karşımıza çıkacağı aşikar olan barter sistemi işlemlerinin GVK, KVK ve KDVK açısından verginin konusunu oluşturmaktadır ancak Barter sistemini kuran ve bu sistemi yürüten firmalar hakkında vergi kanunları açısından ayrı bir düzenlemenin yapılması da gerekmektedir. Bu makalemizde gelişen bu sektörü ve sektörün Türk vergi mevzuatı karşısındaki vergisel durumu incelenmiştir.

KAYNAKÇA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 3065sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- BATIER, Mustafa (1991), "Karşılıklı Ticaret, Türk Mevzuatındaki Değişiklikler ve Beklentiler" HDTM Dergisi, Ankara Sayı:9, 1-70
- C. Murat ARSLAN, Fercan AYKUTLU, TÜRMOB Yayınları, 1999/ 97
- Cem Barlas Arslan, "Barter Sistemi ve Sistemin Vergilendirilmesi", Vergi Dünyası, Sayı:333
- Halit DEMİRAL, "Barter Şirketlerinde Tahsil Edilemeyen Alacakların Gider Yazılması" Vergi Dünyası, Sayı: 228
- POLAT Dilek, Bir Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi, İşleyişi ve Türkiye'deki Barter Uygulamaları, Anadolu Üniversitesi SBE (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2002.
- Selahattin Gökmen, "Barter Sistemi, Sistemin İşleyişi İle Bu Sistemde Kullanılan Barter Çeklerinin 6183 Sayılı Kanun Karşısındaki Durumu", Vergi Sorunları, Sayı:201, Haziran 2005
- SÜRMEYEN Yusuf, Kaya UĞUR, "Barter ve Muhasebe İşlemleri," Vergi Dünyası, Sayı:239, Mart 2001

⁸ Barter Sisteminin Genel Esasları, Hukuki Durumu Ve Muhasebe Kayıtları, <http://www.bilgilidenetim.com/barter-sisteminin-genel-esaslari-hukuki-durumu-ve-muhasebe-kayitlari.html> Erişim Tarihi 25 Nisan 2017